

0311 ეკონომიკა ECONOMICS

**შრომის ბაზრის და უმაღლესი განათლების შეთანხმებული თანაქმედების
მეცნიერულ-ფილოსოფიური საფუძვლები**

თამარ ჩაჩანიძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

E-mail: tamar_chachanidze@yahoo.com

რეზიუმე

სტატიაში აღწერილია შეთანხმებული თანაქმედების ფილოსოფიური შინაარსი, როგორც ინტერდისციპლინარული ხასიათის მქონე პროცესი და ფილოსოფიური კატეგორია (ბერძნ. katēgoria – მტკიცება, აზრის გამოთქმა). შეთანხმებული თანაქმედების პროცესებში ჩართული ობიექტები/სუბიექტები გავლენას ახდენენ ერთმანეთზე, რაც იწვევს ამ პროცესში ჩართული ობიექტების/სუბიექტების მოძრაობას და განვითარებას. მოყვანილია სხვადასხვა ავტორის მიერ ამ ტერმინის შინაარსი და თავისებურება. გამოკვლეულია შეთანხმებული თანაქმედების სოციალურ-ეკონომიკური ბუნება, საგნებსა და ობიექტებს შორის ურთიერთობების ფორმები, მათი ერთმანეთზე ურთიერთპირდაპირი და უკუგავლენა, ადამიანთა შეთანხმებული თანაქმედების ფორმები სხვადასხვა ასპექტში. კვლევა ჩატარებულია უმაღლესი განათლებისა და შრომის ბაზრის პირდაპირი და ირიბი თანაქმედების შედეგების გამოვლენის მიზნით. მოყვანილია განმარტება თანაქმედებასა და ურთიერთქმედებას შორის კავშირის, თანხედენის და განსხვავების შესახებ. კვლევის ძირითადი მიზანია უმაღლესი განათლებისა და შრომის ბაზრის თანაქმედების პარამეტრების დადგენა და ეფექტიანი თანაქმედების ფორმების რეალიზება. გამოკვლეული და გაანალიზებულია შრომის ბაზრისა და უმაღლესი განათლების შეთანხმებული თანაქმედების თანამედროვე ფილოსოფია. მოყვანილია უმაღლესი განათლებისა და შრომის ბაზრის დანიშნულების, ფუნქციონირების და მათი შეთანხმებული თანაქმედების თეორიული და პრაქტიკული პრობლემების გადაჭრის ასპექტები. დამუშავებულია სასწავლო პროგრამების შინაარსისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების თანხედენის გამოვლენის ზოგადი მათემატიკური მოდელი. აღნიშნული მოდელის რეალიზების მეშვეობით შესაძლებელია დადგინდეს შრომის ბაზრისა და უმაღლესი სასწავლებელს შორის თანაქმედების სრულყოფილად ეფექტიანია და სარგებლიანი სამოქმედო პარამეტრები.

საკვანძო სიტყვები: შეთანხმებული თანაქმედება. შრომის ბაზარი. შემეცნების ფორმები. ინტერდისციპლინარული. სოციალურ-ეკონომიკური სივრცე. ობიექტები. სუბიექტები. დეტერმინებული. ინტეგრირების ფაქტორი. საბაზრო ეკონომიკა. კოგნიტური. კორელაცია. უნივერსალური კომპეტენცია. ინდიკატორი. მათემატიკური მოდელი. ლოგიკური ჩანაწერი. ლოგიკური დასკვნები. ფორმალიზებული ჩანაწერი. ემპირიული ცოდნა. კრიტიკული აზროვნება.

შესავალი

პირველ რიგში განვმარტავთ შეთანხმებული თანაქმედების (შემდგომში თანაქმედების) ფილოსოფიურ შინაარსს.

თანაქმედება წარმოადგენს ინტერდისციპლინარული ხასიათის მქონე პროცესს. თანაქმედების, როგორც ფილოსოფიური კატეგორიის განხილვისას, მთავარი და მნიშვნელოვანია ის, რომ, მართვის ამა თუ იმ პროცესების მიმდინარეობისას, ამ პროცესებში ჩართული ობიექტები/სუბიექტები თავიანთი ქცევით გავლენას ახდენენ ერთმანეთზე. შეიძლება ითქვას, რომ თანაქმედება იწვევს ამ პროცესში ჩართული ობიექტების/სუბიექტების მოძრაობას და განვითარებას, მათ სტრუქტურულ ორგანიზაციას.

სხვადასხვა ავტორი თანაქმედებას განსაზღვრავს თავისებური ინტერპრეტაციით, მაგრამ ყველა განმარტება მაინც ერთნაირი შინაარსით შემოიფარგლება. ზოგი ავტორი თანაქმედებას აღიქვამს, როგორც „რეალური ობიექტებისა და არსებული მოვლენების ერთმანეთზე გავლენა, რაც იწვევს მათში ცვლილებებს და კოორდინირებული მოქმედებების შესრულებას.“ ზოგის აზრით, „თანაქმედება ურთიერთდახმარებაა და შეიძლება გავიგოთ, როგორც კავშირი მოვლენებს შორის“, ზოგი ფიქრობს, რომ „თანაქმედება ნიშნავს ურთიერთკავშირს, მიმდინარე მოვლენების ურთიერთდეტერმინირებულობას და ურთიერთქმედებას“ [1, 2, 3].

ჩვენ ინტერესებში, თანაქმედების შინაარსი, სოციალურ-ეკონომიკურ სივრცეში განხილვაა. სოციალურ-ეკონომიკურ ასპექტში თანაქმედება კი არის ცნება, რომელიც გამოიყენება საგნების ან სხვადასხვა ობიექტს შორის ურთიერთობების აღსაწერად და ადამიანური მოვლენების, აქტივობისა და შემეცნების ფორმების დასახასიათებლად. თანაქმედების ცნება მოიცავს ობიექტების პირდაპირ და

უკუგავლენას ერთმანეთზე, მატერიის, ენერჯისა და ინფორმაციის გაცვლას ობიექტებს და გარემოს შორის და ადამიანის თანამშრომლობის ფორმებს სხვადასხვა დამოკიდებულების ასპექტში.

თანაქმედება მოიცავს სისტემებს შორის პირდაპირ და არაპირდაპირ ურთიერთობებს. სოციალურ სფეროში თანაქმედების მაგალითი შეიძლება იყოს ადამიანებს შორის პირდაპირი კომუნიკაცია [4].

როგორც აღვნიშნეთ, ჩვენ საკვლევ თემაში ინტერესის სფეროს წარმოადგენს დარგებს (როგორც ობიექტებს) შორის - **უმადლესი განათლება და შრომის ბაზარი** პირდაპირი და ირიბი თანაქმედების პროცესი.

აქვე გვინდა გავაკეთოთ შენიშვნა ორ ტერმინს: თანაქმედებასა და ურთიერთქმედებას შორის კავშირის შესახებ. შეთანხმებული თანაქმედება გამომდინარეობს ურთიერთქმედებიდან. ურთიერთქმედება ფართო შინაარსის ცნებაა და შეიძლება აღნიშნავდეს ობიექტებს შორის კონკურენციას, კონფლიქტებს, უარყოფით ურთიერთგავლენას და ა.შ. ხოლო, შეთანხმებული თანაქმედება, ეს არის ობიექტებს/სუბიექტებს შორის ისეთი ურთიერთმედება, როდესაც ადგილი აქვს მათ საქმიან კავშირს და ინტეგრირების ფაქტორის იმ მახასიათებლებს, რომელიც ხელს უწყობს მათ თანამშრომლობას და არა კონკურენციას და კონფლიქტს. სწორედ ასეთი მახასიათებლები განსაზღვრავს თანაქმედების შინაარსს, რაც განაპირობებს გარკვეული დონის ურთიერთდაკავშირებულ, სტაბილურ სტრუქტურას.

უმადლესი განათლებისა და შრომის ბაზრის თანაქმედების შინაარსში ვგულისხმობთ ერთმანეთზე პირდაპირ და უკუმოქმედებას, მათ შორის პირდაპირ კომუნიკაციას, სოციალურ-ეკონომიკურ ურთიერთქმედებას, სასარგებლო ინფორმაციის გაცვლას და ეფექტიანი თანამშრომლობის ფორმების პირდაპირ და არაპირდაპირ რეალიზებას.

თანაქმედების კონცეფცია, შემეცნებითი გაგებით, პროცესში ჩართული თითოეული წევრისათვის (როგორც ობიექტისათვის) დადებითი ცვლილებების და განვითარების საფუძველია, როგორც მათი საარსებო რესურსების სინთეზი, რომელიც წარმოქმნის ახალ შესაძლებლობებს და ორგანიზაციულ სტრუქტურებს. თანაქმედება ამ შემთხვევაში განმეორებადი მომენტია, რომელიც ინარჩუნებს სოციალურ-ეკონომიკური ფორმების სტაბილურობას. ეს გვადლევს უფლებას თამამად ვისაუბროთ მრავალჯერად თანაქმედებათა სერიებზე, მათ სისტემურობასა და თანამიმდევრობაზე, რომლებიც უზრუნველყოფენ საბაზრო ეკონომიკასა და განათლების სისტემაში მიმდინარე რთული პროცესების უწყვეტობას სივრცეში და დროში. ეს უკანასკნელი კი განსაზღვრავს მრავალგანზომილებიანი თანაქმედების ურთიერთკავშირს.

რა თქმა უნდა, თანაქმედების პროცესი არ (და ვერც) წარიმართება ადამიანების გარეშე, არამედ, ასეთი მოვლენების თანამიმდევრობაში ადამიანი ასრულებს მთავარ როლს, როგორც პროცესების მართველი სუბიექტი. ადამიანი ინდივიდუალური გადაწყვეტილების საფუძველზე, მუდმივად ცვლის თავის კოგნიტურ პოზიციას და მას რთავს თანაქმედების სისტემაში, რაც მისთვის უშუალოდ წარმოადგენს სასურველს და ეფექტიანი შედეგის მომტანს.

ძირითადი ნაწილი

იმისათვის, რომ გამოვიკვლიოთ და გავანალიზოთ **შრომის ბაზრისა და უმადლესი განათლების** შეთანხმებული თანაქმედების თანამედროვე ფილოსოფია, პირველ რიგში მოვიყვანთ აღნიშნული ობიექტების საყოველთაო, ზოგად განმარტებას.

უმადლესი განათლება, არის საშუალო განათლების მომდევნო საფეხური, რომელიც საშუალო განათლების ცოდნის დონედან თვისებრივად და ხარისხობრივად გადადის უმადლესი განათლების დონეზე. უმადლესდამთავრებულს გააჩნია დარგის სისტემატიზებული ცოდნა, რომელიც ეხმარება მას, მიიღოს მართვის შესაბამისი გადაწყვეტილება რთული თეორიული და პრაქტიკული პრობლემების გადაჭრის პროცესში.

უმადლესი განათლების ფუნქცია მრავალმხრივია და წარმოადგენს ინდივიდუალური ზრდის (კრიტიკული აზროვნება, პიროვნული განვითარება, ცხოვრებისეული უნარები), საზოგადოებრივი პროგრესის (ინფორმირებული მოქალაქეობა, სამოქალაქო ჩართულობა, კულტურული წინსვლა) და ეკონომიკური განვითარების (კვალიფიციური სამუშაო ძალა, ინოვაცია, კვლევა) კატალიზატორს. უმადლესი განათლების მიზანია, განავითაროს მცოდნე, ადაპტირებადი და ეთიკური ლიდერები, დააბალანსოს პრაქტიკული კარიერული მომზადება (ტრანსაქციული) და ჰოლისტური ადამიანური განვითარება (ტრანსფორმაციული) ცვალებადი სამყაროსთვის [5].

უმადლესი განათლების აქ მოყვანილ შინაარსში ნათლად იკვეთება მისი ერთ-ერთი ძირითადი მიზანი, რომელიც შეიძლება ასე ჩამოვყალიბოთ: უმადლესი განათლების დიპლომი არის საბუთი,

რომელიც კურსდამთავრებულს აძლევს ნებართვას შეაბიჯოს შრომის ბაზარზე და გამოიყენოს თავისი თეორიული ცოდნა ბაზრის პრაქტიკულ საქმიანობაში.

შრომის ბაზარი, ქვეყნის ეკონომიკურ-პოლიტიკური სისტემა, რომელიც განისაზღვრება დასაქმებულსა და დამსაქმებელს (გამყიდველსა და მყიდველს) შორის ინტერესთა (მოთხოვნისა და მიწოდების) თანაქმედებით. იგი თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკის ძირითადი საყრდენია, რაც მეტწილად განსაზღვრავს ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ შედეგებს. ფაქტობრივად, შრომის ბაზარი წარმოადგენს ერთ-ერთ ძირითად სეგმენტს. იგი აერთიანებს წარმოების, ვაჭრობის, ფინანსების, სხვადასხვა მომსახურების, მიწოდების და ა.შ. მცირე ან დიდი მასშტაბის ეკონომიკურ საქმიანობას.

თუ ჩავუღრმავდებით უმაღლესი განათლების აქ მოყვანილ შინაარსს, ადვილად გავაანალიზებთ უმაღლესი სასწავლებლისა და შრომის ბაზრის თანაქმედების თანამედროვე ფილოსოფიას.

ჩვენმა მეცნიერულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ თანაქმედების აქტუალურობა სულ უფრო აშკარა ხდება უნივერსიტეტის კურსდამთავრებულებსა, მათი დამსაქმებლებისა და იმ ორგანიზაციებისთვის (განათლების სამინისტრო, უმაღლესი სასწავლებლები, ბაზრის ადმინისტრაცია (მენეჯერი) და ა.შ.), რომლებიც ვალდებული არიან ამ პროცესის რეგულირებაზე, რაც ერთგვარ პრობლემათა ჯაჭვს ქმნის.

პრობლემური ჯაჭვის ერთ-ერთი რგოლია უმაღლესი სასწავლებლებში ამჟამად მოქმედი ბაკალავრისა და მაგისტრატურის სასწავლო პროგრამების შინაარსის შესაბამისობა შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან. ამ პრობლემის გადაჭრა-განხორციელებას ხელი უნდა შეუწყოს უმაღლესი განათლებისა და შრომის ბაზრის წარმომადგენლებს (დამსაქმებლებს) შორის შეთანხმებული თანაქმედების შედეგად შემუშავებულმა მიზნობრივმა სასწავლო პროგრამებმა. უმაღლესი სასწავლო პროგრამები, რომელიც დამუშავდება შრომის ბაზრის მოთხოვნების გათვალისწინებით, უნდა მოიცავდეს უნივერსალურ კომპეტენციებს, რომლებიც საერთო იქნება სწავლის ყველა სფეროსთვის. განათლების განახლებული პროგრამები მაქსიმალურ კორელაციაში უნდა იყოს შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან და ინარჩუნებდეს უწყვეტობას (ეფექტიან გადასვლას) ბაკალავრის პროგრამიდან მაგისტრატურის პროგრამაზე. რა თქმა უნდა, კურსდამთავრებულთა კომპეტენციები რთული მახასიათებელია და მისი თანხვედრა შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან რთული პრობლემაა. ამ პრობლემის გადაჭრა ითხოვს კომპეტენციის მიღწევის ინდიკატორების დამუშავების აუცილებლობას.

კომპეტენციის მიღწევის ინდიკატორები, როგორც განზოგადებული მახასიათებლები, განმარტავს და ავლენს კომპეტენციის სტრუქტურას იმ ქმედებების სახით, რომელთა შესრულებაც შეუძლია იმ კურსდამთავრებულს, ვინც წარმატებით აითვისა ეს კომპეტენციები. ინდიკატორების ერთობლიობა უნდა აღწერდეს კომპეტენციას მისი ყველა მნიშვნელოვანი ასპექტიდან და მოიცავდეს მისი მოქმედების ყველა არსებით რეჟიმს [6].

ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, შევეცადეთ შემოგვეთავაზებია განახლებული სასწავლო პროგრამების შინაარსისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების თანხვედრის გამოვლენის ზოგადი მათემატიკური მოდელი.

შემოვიტანოთ შემდეგი აღნიშვნები:

A_i - ბაკალავრის (მაგისტრის) სასწავლო პროგრამაში შემავალი შესასწავლი საგნების სიმრავლე;

$$A_i = \{a_1, a_2, a_3, \dots, a_n\}, \quad i = \overline{1, n};$$

$$a_{ij} - i - \text{ური } \square \text{ საგნის, } j - \square \text{ შესასწავლი თემა, } \quad i = \overline{1, n}, \quad j = \overline{1, m};$$

$$L_{ijl} - i - \text{ური } \square \text{ საგნის, } j - \square \text{ შესასწავლი თემის } l - \square \text{ ლოგიკური ჩანაწერი, } \quad i = \overline{1, n},$$

$$j = \overline{1, m}, \quad l = \overline{1, m};$$

L_k^m - სპეციალისტზე შრომის ბაზრის (**Lm** - Labor market) მოთხოვნის, ცოდნის k ხარისხობრივი მაჩვენებლის ფორმალიზებული ჩანაწერი ($k \leq m$).

ლოგიკურ ჩანაწერში ვგულისხმობთ, შესასწავლი თემის სისტემური აღწერის ფორმალიზებულ სახეს, რაც საშუალებას გვაძლევს მოვახდინოთ ამ ჩანაწერზე შედარების ოპერაცია. სისტემური აღწერის ფორმალიზებული სახე წარმოადგენს სპეციალისტის ცოდნის ხარისხობრივ მაჩვენებელს, რაც მან მიიღო უმაღლესი სასწავლებლის მთლიანი კურსის ათვისების შედეგად.

ფორმალიზებული ჩანაწერი (სახე) აღნიშნავს პროცესის ან მოვლენის მათემატიკური ფორმულით (ფორმალიზება) აღწერას, მათემატიკური ლოგიკის (ლოგიკური გამონათქვამები და სენტეციური კავშირები) გამოყენებით, რაც გვეხმარება ლოგიკური დასკვნების გამოტანაში.

ცოდნის ხარისხობრივ მაჩვენებლებში ვგულისხმობთ სპეციალისტის ცოდნისა და უნარ-ჩვევების დონეს, რაც აისახება თეორიისა და პრაქტიკის ცოდნაში. თეორიული ცოდნა მოიცავს ცოდნას თეორიების, ფაქტების, წესების და ა.შ. შესახებ; ემპირიულ ცოდნას, განსწავლულობას, ცოდნის გადაცემას და სხვ. პრაქტიკულ კომპეტენციებში შედის: ტექნიკური უნარები, სოციალური და შემეცნებითი უნარები, როგორცაა: მსოფლმხედველობა, კრიტიკული აზროვნება, გუნდური მუშაობა და კომუნიკაბელობა, პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობა, ციფრული წიგნიერება და სხვ.

იმისათვის, რომ განვსაზღვროთ შრომის ბაზარზე მოთხოვნა-მიწოდების რაოდენობრივი მახასიათებელი, საჭიროა ჩავატაროთ შემდეგი სახის ოპერაცია:

$$L_{ijl} \cap L_k^{lm},$$

სადაც, სიმბოლო - \cap წარმოადგენს ორი სიმრავლის თანაკვეთის ოპერაციას.

ამ ოპერაციის შედეგად ხდება ხარისხობრივი მაჩვენებლების შედარება სპეციალისტის მიღებული ცოდნისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნილ ცოდნას შორის.

ამ ორი სიმრავლის თანაკვეთის ოპერაციის შედეგად მიღებული სიმრავლის თითოეული ელემენტი ეკუთვნის, როგორც ერთ, ასევე მეორე სიმრავლეს ერთდროულად. ამავდროულად, თითოეული ელემენტის შინაარსი გვიჩვენებს მოთხოვნისა (შრომის ბაზრის) და მიწოდების (უმაღლეს სასწავლებელი), k ხარისხობრივი მაჩვენებლის დამთხვევას.

იმისათვის, რომ ჩავატაროთ პროცესის სრულყოფილი ანალიზი, შემოვიღოთ ახალი ცნება - „სიმრავლის სიმძლავრე“: სიმრავლის სიმძლავრე მარტივი გაგებით არის ელემენტების რაოდენობა სიმრავლეში. სიმრავლის სიმძლავრეს გამოსახვენ მოცემული სიმრავლის ჩასმით ვერტიკალურ ხაზებში (სწორ ფრჩხილებში).

თუ გამოვიყენებთ სიმრავლის სიმძლავრის ცნებას და შესაბამისად ჩავატარებთ თანაკვეთის ოპერაციას, შედეგად შეიძლება მივიღოთ შემდეგი სამი შემთხვევა:

1. $|L_{ijl} \cap L_k^{lm}| = |L_{ijl}|$;
2. $\frac{1}{2}|L_{ijl}| \leq |L_{ijl} \cap L_k^{lm}| < |L_k^{lm}|$;
3. $|L_{ijl} \cap L_k^{lm}| < \frac{1}{2}|L_k^{lm}|$.

პირველი შემთხვევა იმის მაჩვენებელია, რომ L_{ijl} ლოგიკური ჩანაწერის L_k^{lm} ლოგიკურ ჩანაწერთან თანაკვეთით მიღებული სიმრავლის სიმძლავრე ტოლია რომ L_{ijl} სიმრავლის სიმძლავრის. ეს გვაძლევს უფლებას გავაკეთოთ დასკვნა, რომ მიწოდებისა და მოთხოვნის ხარისხი ყველა პარამეტრით ემთხვევა ერთმანეთს. ეს იდეალური შემთხვევაა, რაც იშვიათად შეიძლება მოხდეს. ასეთ შემთხვევაში, შრომის ბაზრისა და უმაღლეს სასწავლებელს შორის თანაქმედება სრულყოფილად ეფექტიანია და სარგებლიანი.

მეორე შემთხვევაში, L_{ijl} ლოგიკური ჩანაწერის L_k^{lm} ლოგიკურ ჩანაწერთან თანაკვეთით მიღებული სიმრავლის სიმძლავრე ნაკლებია L_k^{lm} სიმრავლის სიმძლავრეზე, მაგრამ მეტია მის ნახევარზე. ამ შემთხვევაში შეიძლება დავასკვნათ, რომ მიწოდებისა და მოთხოვნის ხარისხის პარამეტრის თანხვედნა დამაკმაყოფილებელია და იძლევა შესაძლებლობას, შრომის ბაზრისა და უმაღლეს სასწავლებელს შორის თანაქმედება ეფექტიანი იყოს. ამავე დროს, უმაღლეს სასწავლებელს მიაწოდებს გააუმჯობესოს თავისი ხარისხობრივი პარამეტრები იმ მიმართულებით, სადაც ეს არის საჭირო.

მესამე შემთხვევაში, L_{ijl} ლოგიკური ჩანაწერის L_k^{lm} ლოგიკურ ჩანაწერთან თანაკვეთით მიღებული სიმრავლის სიმძლავრე 2-ჯერ და უფრო მეტად ნაკლებია L_k^{lm} სიმრავლის სიმძლავრეზე.

ამ შემთხვევაში, მიწოდების ხარისხი ვერ აკმაყოფილებს მოთხოვნის ხარისხს და ცხადია, ეფექტიანი თანაქმედება ვერ იქნება განხორციელებული. ეს უკანასკნელი უმაღლეს სასწავლებელს კარნახობს, ძირფესვიანად შეცვალოს სასწავლო პროცესი და მოიყვანოს ის საბაზრო მოთხოვნის ხარისხის შესაბამის დონემდე.

დასკვნა

შრომის ბაზრისა და უმაღლესი განათლების შეთანხმებული ქმედება წარმოადგენს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას. ნაშრომში წარმოდგენილმა ანალიზმა ცხადყო, რომ აღნიშნული თანაქმედება არ უნდა განიხილებოდეს მხოლოდ ინსტიტუციური ან ფუნქციური კავშირის ფარგლებში, არამედ როგორც დინამიური, ფილოსოფიურად გააზრებული და ინტერდისციპლინარული პროცესი.

კვლევამ დაადასტურა, რომ უმაღლესი განათლების სისტემისა და შრომის ბაზრის ეფექტიანი ურთიერთქმედება შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როდესაც მათი მიზნები, შინაარსი და განვითარების ვექტორები ურთიერთშეთანხმებულია. სასწავლო პროგრამების შინაარსისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების თანხვედნა ქმნის საფუძველს კონკურენტუნარიანი ადამიანური კაპიტალის ფორმირებისთვის და ეკონომიკური სისტემის მდგრადი განვითარებისათვის.

შეთავაზებული მათემატიკური მოდელი წარმოადგენს პრაქტიკულად მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს, რომლის მეშვეობით შესაძლებელია უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და შრომის ბაზრის შორის თანამშრომლობის ეფექტიანობის შეფასება და ოპტიმალური პარამეტრების განსაზღვრა. საბოლოოდ, კვლევა ადასტურებს, რომ შეთანხმებული თანაქმედების ფილოსოფიური და ეკონომიკური გააზრება აუცილებელი პირობაა განათლების სისტემის თანამედროვე გამოწვევებთან ადაპტაციისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული განვითარებისათვის.

ლიტერატურა

1. Ефремова, Т.Ф. (2000). Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный. М.: Русский язык.
2. Ожегов, С.И. (1989). Словарь русского языка. М.: Русский язык.
3. Ушаков, Д.Н. (2014). Большой толковый словарь русского языка. М.: Славянский дом книги.
4. Benson E. Gabriel. Economics for Beginners: A Comprehensive Beginner's Guide to Understanding Economics, 2023.
5. Ming-Kuo Chen, Yi-Huang Shih. The role of higher education in sustainable national development: Reflections from an international perspective. Edelweiss Applied Science and Technology. ISSN: 2576-8484. Vol. 9, No. 4, 2025.
6. <https://publications.hse.ru/en/articles/346225043>. უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 15.11.2025.

Scientific and Philosophical Foundations of the Coordinated Interaction between the Labor Market and Higher Education

Tamar Chachanidze

Abstract

The article explores the philosophical essence of coordinated interaction as an interdisciplinary process and as a philosophical category (Greek *katēgoria* - assertion, expression of thought). In processes of coordinated interaction, the involved objects and subjects exert mutual influence, which leads to their movement and development. The study presents various interpretations of this concept proposed by different authors and highlights its distinctive characteristics. The socio-economic nature of coordinated interaction is examined, including forms of relationships between phenomena and objects, their direct and reverse impacts on one another, as well as forms of coordinated human interaction across different dimensions. The research aims to identify both direct and indirect outcomes of interaction between higher education and the labor market. Special attention is paid to clarifying the relationship, convergence, and distinctions between the concepts of interaction and coordinated interaction. The primary objective of the study is to determine the key parameters of interaction between higher education and the labor market and to facilitate the implementation of effective forms of coordinated cooperation. The article analyzes the contemporary philosophy of coordinated interaction between the labor market and higher education and discusses theoretical and practical aspects related to their purpose, functioning, and mutual alignment. A generalized mathematical model is developed to identify the correspondence between the content of academic curricula and labor market requirements. The implementation of this model enables the determination of optimal, efficient, and mutually beneficial operational parameters for interaction between higher education institutions and the labor market.

Keywords: Coordinated interaction; labor market; forms of cognition; interdisciplinary; socio-economic space; objects; subjects; determinism; integration factor; market economy; cognitive; correlation; universal competence; indicator; mathematical model; logical notation; logical conclusions; formalized representation; empirical knowledge; critical thinking.